

PRACE NAUKOWE

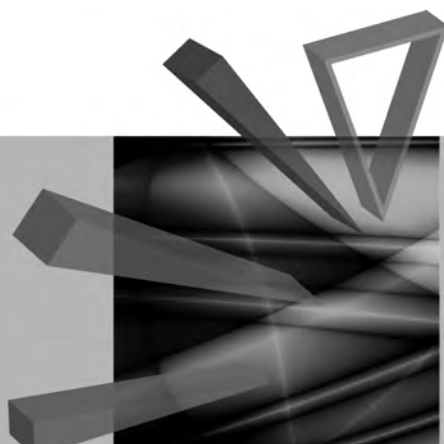
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy.....	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki.....	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu.....	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods... ..	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households' financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households' debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Aleksandra Nacewska-Twardowska

Uniwersytet Łódzki

ZMIANY W POLITYCE HANDLOWEJ UNII EUROPEJSKIEJ NA POCZĄTKU XXI WIEKU

Streszczenie: Procesy globalizacyjne zachodzące w gospodarce światowej wpłynęły na to, jak kreowana jest polityka handlowa Unii Europejskiej. Przełom XX i XXI wieku to okres, w którym Unia odchodzi od multilateralizmu na rzecz wzmocnienia relacji bilateralnych. Wiąże się to ze zmianą motywów, jakimi kieruje się Bruksela, negocjując i podpisując nowe porozumienia. Ostatnie lata zaowocowały podjęciem wielu działań bilateralnych, których dobrym przykładem może być umowa o wolnym handlu między Unią a Koreą. Efektem jej przyjęcia jest znaczący wzrost eksportu, co przekłada się na pozytywny wpływ na gospodarkę Unii Europejskiej. Tym samym rozwiązania bilateralne mogą być tym impulsem, który zapewni dynamiczny rozwój Europy.

Słowa kluczowe: multilateralizm, bilateralizm, Unia Europejska, polityka handlowa.

1. Wstęp

Tempo zmian gospodarki światowej związane ze zjawiskami globalizacji ciągle narasta. Globalizacja, wyróżniająca się między innymi wielowymiarowością, integrowaniem i zwiększaniem zależności międzynarodowych, powoduje równocześnie kompresję czasu i przestrzeni¹. Procesy przebiegające równolegle na różnych płaszczyznach, w sferze zarówno gospodarczej jak i politycznej – prowadząc do scalania działalności – powodują powstawanie nowych zależności i zacieśniania tych już istniejących. Kompresja czasu i przestrzeni sprowadza się do traktowania świata jako „globalnej wioski”, która wciąż tętni życiem. Zmiany, które zachodzą w gospodarce światowej, wpływają w szczególności na tendencje w handlu międzynarodowym i pośrednio na politykę handlową poszczególnych państw czy grupowań. Naprzemienne okresy pogłębiania i hamowania rozwoju gospodarcze-

---

¹ T. Sporek, *Spełeczeństwo informacyjne głównym motorem procesu globalizacji we współczesnej gospodarce światowej*, [w:] *Handel i finanse międzynarodowe w warunkach globalizacji*, J. Schroeder, B. Stępień (red.), Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2007, s. 35-36.

go oddziałują na wielkość i strukturę światowych obrotów handlowych². Zmiany łańcucha produkcyjnego doprowadziły do pojawienia się zjawiska delokalizacji, co bezpośrednio przełożyło się na pogłębienie handlu międzynarodowego, a zarazem wpłynęło na wzrost obrotów handlowych na świecie. Szczególnym okresem sprzyjającym rozwojowi powiązań międzynarodowych była ostatnia dekada XX wieku, kiedy zmiany na arenie politycznej świata spowodowały urynkowanie wielu gospodarek. Jednocześnie, po prawie 50 latach, doszło do utworzenia Światowej Organizacji Handlu (WTO)³. Był to także okres szczególnie dla Unii Europejskiej, która tworząc wspólny rynek i tym samym wzmacniając swoją pozycję gospodarczą, dążyła do pogłębienia liberalizacji w kontekście multilateralnym. Dopiero przełom XX i XXI wieku wpłynął na zmianę postępowania i decyzje podejmowane w Brukseli, co sprawia, że Unia podjęła szereg działań bilateralnych. Jakie motywy spowodowały, że Unia Europejska częściowo odchodzi od podejścia multilateralnego i w większym stopniu stawia na bilateralizm? Jakimi kryteriami kieruje się UE, rozpoczynając negocjacje? Czy zmiana podejścia na bardziej bilateralne jest korzystna i przynosi pozytywne rezultaty? Celem pracy jest ocena zmian w polityce handlowej Unii Europejskiej na przełomie XX i XXI wieku.

2. Od multilateralizmu do bilateralizmu w polityce handlowej Unii Europejskiej

W polityce handlowej zaobserwować można dwie przeciwstawne tendencje: multi- i bilateralizm. Obydwa podejścia można uzasadniać na gruncie teoretycznym, wskazując wiele przemawiających za nimi argumentów, przy czym zaznaczyć jednak trzeba, że sama tendencja do liberalizacji narasta od zakończenia II wojny światowej.

Początkowo nurt ten przybrał kształt wielostronny – w 1947 roku podpisany zostaje Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu (GATT). Jego głównym celem staje się prowadzenie liberalizacji handlu międzynarodowego poprzez zawieranie porozumień między stronami w drodze wzajemnych negocjacji⁴. Działania podejmowane na forum GATT były jednak niewystarczające dla części jego członków. Poza pierwszą rundą negocjacyjną w Genewie, kiedy to doszło do znacznego obniżenia stawek celnych, kolejne dwie (Annecy z 1948 roku i Torquay z 1951 roku) nie wprowadziły dalszych znaczących obniżek, a ich wynik można określić jako relatywnie skromny⁵. Część krajów europejskich zdecydowała zatem

² A. Jarczevska-Romaniuk, *Relacje polityki i ekonomii w procesie globalizacji*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, E. Halizak, R. Kuźniar, J. Symonides (red.), Wydawnictwo Branta, Bydgoszcz 2003, s. 34.

³ Światowa Organizacja Handlu powstała w 1995 roku, jednak pierwsze próby powołania Międzynarodowej Organizacji Handlu (ITO) sięgają lat 40. XX wieku.

⁴ P. Hanlich, *System preferencji celnych Unii Europejskiej*, *Ars boni et aequi*, Poznań 2008, s. 48.

⁵ *Ibidem*, s. 53.

o zacieśnieniu stosunków handlowych, w efekcie powstała w 1952 roku Europejska Wspólnota Węgla i Stali, a następnie w 1958 roku rozpoczęła działalność Europejska Wspólnota Gospodarcza.

Liberalizacja handlu w Europie Zachodniej, nie do końca zgodna z ideą multilateralną, stała się przyczynkiem do pojawienia się nowego trendu w integracji – integracji regionalnej. Jednocześnie uwarunkowania historyczne państw europejskich wpłynęły na to, że Unia, chcąc pomóc swym byłym koloniom i krajom słabiej rozwiniętym, podjęła działania bilateralne. Obecnie Unia Europejska, będąc stroną wielu porozumień handlowych typu region-region bądź region-państwo, tworzy zawiłą strukturę preferencji celnych określanych często mianem „talerza spaghetti”⁶.

Umowy te przyjmują wiele różnych form: umowy stowarzyszeniowe, umowy o partnerstwie gospodarczym czy umowy nastawione na liberalizację handlu wzajemnego⁷. W poszczególnych przypadkach można mówić o różnych motywach, którymi kierowała się Bruksela, zawierając nowe porozumienia. Z historycznego punktu widzenia najważniejszym motywem była pomoc ekonomiczno-polityczna krajom powstającym w wyniku procesu dekolonizacji. Istotnym przyczynkiem była także chęć wpłynięcia na ład polityczno-społeczny, np. w przypadku krajów regionu Morza Śródziemnego. Ważnym aspektem było również zawieranie umów z krajami, które następnie miały stać się nowymi członkami Unii. Jednakże obecnie można mówić o przewadze argumentów gospodarczych, gdyż poszukiwanie nowych rynków zbytu stało się dla Unii najważniejszym motywem zawierania nowych porozumień handlowych⁸.

Należy zaznaczyć, że lata 90. to jeszcze okres, w którym Unia Europejska nie podejmowała nowych porozumień bilateralnych o charakterze „czysto” gospodarczym. Wiązać to należy z zainicjowaną w 1986 roku Rundą Urugwajską GATT, w wyniku której w 1995 roku rozpoczęła swą działalność Światowa Organizacja Handlu. Był to okres w którym zakładano, że dalsza wielostronna liberalizacja będzie postępować, a kolejne rundy przyniosą następne obniżki ceł. W 2001 roku zainicjowano nową, pierwszą rundę WTO – Rundę Doha. Rozmowy rozpoczęte w Katarze początkowo miały zakończyć się już w 2005 roku, jednak nadal, mimo prawie dwunastu lat starań, nie widać większej szansy na zawarcie kompromisu. Obszarem, który przysparza najwięcej problemów, jest rolnictwo. Jest to jeden z najważniej-

---

⁶ Określenia tego użył J. Bhagwati, opisując problemy związane z powstawaniem i funkcjonowaniem nowych porozumień handlowych, J. Bhagwati, *Wolny handel dziś*, CeDeWu, Warszawa 2003, s. 116.

⁷ Angielska nazwa tych umów *free trade agreements* (FTA) bądź *regional trade agreements* (RTA) dość dobrze oddaje ich istotę i główny cel, czyli liberalizację handlu. Umowy tego typu za główne dążenie obu stron przyjmują jak największą liberalizację, polegającą nie tylko na znoszeniu ceł, ale i na eliminacji barier pozataryfowych. Ponadto wskazuje się, że głównym motywem zawierania tych umów są względy ekonomiczne.

⁸ European Commission, *Global Europe competing in the world. A contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy*, European Commission 2007, s. 11.

szych obszarów gospodarki dla krajów najsłabiej rozwiniętych, a zarazem jeden z najbardziej chronionych sektorów gospodarek wysoko rozwiniętych. Protekcja na rynku rolnym, ograniczając możliwości eksportowe słabo rozwiniętych państw, wpływa niekorzystnie na możliwość rozwoju ich gospodarek⁹. Mimo prób wznowienia negocjacji impas trwa nadal.

W tym samym mniej więcej czasie, tj. od roku 1999, w Unii właściwie funkcjonowało moratorium na negocjacje nowych dwustronnych umów o wolnym handlu. Nie była to formalna zasada, a raczej konsensus wypracowany między Komisją a państwami członkowskimi¹⁰. Według ówczesnego komisarza Unii Europejskiej ds. handlu, priorytetem dla Unii miała być przygotowywana milenijna runda WTO¹¹. Okres przygotowań nie był zaś dogodnym czasem do odchodzenia od polityki multilateralnej na rzecz rozwiązań bilateralnych. Mimo problemów z samym rozpoczęciem rozmów na forum WTO, a także brakiem postępów w początkowej fazie negocjacji, podejście Unii Europejskiej nie zmieniało się. Dopiero pod koniec kadencji Pasacala Lamy zapadły decyzje o konieczności wypracowania strategii łączącej zagadnienia multilateralne z bilateralnymi¹².

Pod przewodnictwem nowego komisarza ds. handlu – Petera Mendelzona, nastąpiła zmiana podejścia w polityce handlowej Unii. Choć nadal wskazywano na konieczność tworzenia silnego wielostronnego systemu handlu, który przyczynia się do zwiększania wymiany z korzyścią dla wszystkich, to uznano, że porozumienia o wolnym handlu mogą promować otwartość i pomagać w liberalizacji wielostronnej:

„Europa nie wyrzeknie się zasady wielostronności [...]. Europa podtrzymuje swoje zaangażowanie w WTO i podejmuje znaczące wysiłki w celu wznowienia negocjacji, kiedy tylko pozwolą na to okoliczności w pozostałych krajach, [jednak] porozumienia o wolnym handlu (FTA), pod warunkiem ich ostrożnego stosowania, mogą stanowić wykorzystanie WTO i międzynarodowych zasad poprzez szybsze i dalej posunięte promowanie otwartości i integracji, rozwiązywanie problemów, które nie mogą jeszcze być przedmiotem dyskusji wielostronnej, oraz przygotowanie gruntu pod kolejny poziom liberalizacji wielostronnej”¹³.

---

⁹ M. Grącik-Zajączkowski, *Kraje rozwijające się a perspektywa zakończenia rundy WTO z Doha*, Biuletyn Instytutu Zachodniego nr 81/2012, s. 3-4, Instytut Naukowo-Badawczy im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań 2012.

¹⁰ S. Woolcock, *European Union policy towards Free Trade Agreements*, ECIPE Working Paper nr 03/2007, s. 2, European Centre for International Political Economy.

¹¹ P. Lamy, *Bilateral and Multilateral Issues*, Speech by Pascal Lamy, Member of the European Commission, European American Business Council, Washington DC 14.10.1999 r.; *Trade policy in the Prodi Commission 1999-2004. An assessment*, European Commission, Bruksela 19.11.2004, s. 6.

¹² P. Lamy, *Where next for EU Trade policy? Speech by Pascal Lamy*, Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik, Berlin 11.06.2004 r.

¹³ *Globalny Wymiar Europy – konkurowanie na światowym rynku. Wkład w strategię wzrostu gospodarczego i zatrudnienia UE*, Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 04.10.2006, KOM(2006) 567 wersja ostateczna, s. 9-10.

Dalsza część komunikatu Komisji wskazuje na zalety porozumień o wolnym handlu, do których zalicza się możliwość rozwiązania kwestii inwestycji, zamówień publicznych, konkurencji, jak również egzekwowania praw własności intelektualnej. Są to bowiem zadania, które obecnie znajdują się poza zakresem kompetencji Światowej Organizacji Handlu. Autorzy komunikatu zauważają jednak, iż bilateralne porozumienia handlowe mogą stanowić swego rodzaju zagrożenie dla multilateralizmu, powodując komplikacje w handlu światowym, osłabienie zasady niedyskryminacji czy wykluczenie niektórych słabszych gospodarczo obszarów. Tym samym Unia Europejska powinna dołożyć wszelkich starań, by wpływ nowych umów na gospodarkę światową miał charakter pozytywny i nie stanowił przeszkody dla liberalizacji wielostronnej¹⁴.

Istotnym aspektem staje się więc wybór kryteriów, jakie powinny być stosowane w przypadku selekcji nowych partnerów UE. Jednym z najważniejszych kryteriów ekonomicznych jest potencjał rynkowy, oznaczający wielkość danej gospodarki i jej prawdopodobny wzrost. Kluczowy jest także poziom ochrony stosowany przeciwko eksportowi z Unii Europejskiej. Wysokie cła i uciążliwość barier pozataryfowych powinny sprzyjać nawiązaniu bardziej otwartych stosunków handlowych. Ponadto ważne są relacje pomiędzy potencjalnym partnerem handlowym a konkurentami Unii – w przypadku prowadzenia negocjacji zmierzających do nawiązania stosunków bilateralnych – gdyż działania takie mogą negatywnie wpłynąć na rynek unijny¹⁵.

Kolejnym aspektem są treści, jakie należy zawrzeć w nowych porozumieniach – ich ramy mają być szersze niż zakres kompetencji WTO. Poza daleko posuniętą liberalizacją handlu i usług – oznaczającą eliminację ceł, ilościowych ograniczeń importu, a także wszelkich form podatków, opłat i ograniczeń wywozu – powinny odnosić się do liberalizacji inwestycji, egzekwowania praw własności intelektualnej i konkurencji. Według założeń nowe porozumienia handlowe mają wpłynąć na umocnienie zrównoważonego rozwoju poprzez wprowadzanie postanowień o współpracy w obszarach dotyczących ochrony środowiska i norm pracy¹⁶.

3. Porozumienia dwustronne Unii Europejskiej

Przełom XX i XXI wieku to okres, w którym Unia Europejska przeformułowywała motywy kierujące nawiązywaniem dwustronnych stosunków handlowych. Z jednej strony przeważały przesłanki strategiczno-polityczne, z drugiej najistotniejsze były względy komercyjne (tab. 1).

---

¹⁴ *Europa w czasach globalizacji – zewnętrzne aspekty konkurencji*, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 22 maja 2007 r. w sprawie Europy w czasach globalizacji – zewnętrzne aspekty konkurencji (2006/2292(INI)).

¹⁵ *Globalny Wymiar Europy...*, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 04.10.2006, KOM(2006) 567 wersja ostateczna, s. 10.

¹⁶ *Ibidem*, s. 10-11.

Tabela 1. Przesłanki nawiązywania porozumień Unii Europejskiej region-region i region-państwo

Państwo/region	Motywacja		
	polityczna	integracyjna	ekonomiczna
Europa środkowowschodnia (początek lat 90.)	X		x
Basen Morza Śródziemnego	X		x
Bałkany	X		x
Kraje AKP	X	x	x
Meksyk			X
MERCOSUR		x	X
Chile		x	X
Ameryka Środkowa	x		X
ASEAN	x		X
Korea Południowa	x		X
Indie	x		X
ECOWAS		X	x
COMESA		X	x
CARICOM		X	x
SADC		X	x
Wspólnota Andyjska		X	x

Uwagi: X – priorytetowa motywacja; x – motywacja dodatkowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: S. Woolcok, *European Union policy toward Free Trade Agreements*, ECIPE WORKING PAPER, nr 03/2007, s. 3-4; dane ze strony <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/>, dostęp dnia 24.01.2013.

Przemiany polityczne przełomu lat 80. i 90. w Europie zmusiły Unię do podjęcia prac w zakresie nawiązania nowych stosunków polityczno-gospodarczych. Działania te motywowane były chęcią stworzenia stabilnego politycznie i gospodarczo obszaru w środkowo-wschodniej części kontynentu europejskiego i na Bałkanach. Podobne przesłanki były podstawą zawierania umów z państwami regionu Morza Śródziemnego. Promowanie politycznej i gospodarczej stabilności w najbliższym otoczeniu Unii Europejskiej miało zminimalizować ryzyko gwałtownych zmian, które w efekcie prowadzić mogły do konfliktów zbrojnych. Ponadto miało to zredukować niepożądaną migrację do krajów unijnych. Motyw polityczny widoczny jest także w przypadku umów z krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP). Są to państwa oddalone od Unii, w części związane z nią przeszłością historyczną, ale co najistotniejsze niemające wielkiego udziału w imporcie i eksporcie UE. Zatem umowy podpisywane z tymi państwami, choć uwzględniają cele handlowe, tak naprawdę za priorytet stawiają pomoc w rozwoju społeczno-gospodarczym¹⁷. W efekcie moż-

¹⁷ S. Woolcok, *op. cit.*, s. 3.

na powiedzieć, że umowy, w których głównym motywem są względy polityczne, charakteryzują się dużą asymetrią. Polega ona na zaangażowaniu Unii w tworzenie stabilnych gospodarek u państw partnerów, poprzez ułatwienie im dostępu do rynku unijnego. Jednocześnie umowy te nie nakładały, przynajmniej w początkowym okresie ich trwania, znacznych zobowiązań wobec Unii Europejskiej (zobowiązania partnerów miały być powoli zwiększane).

Drugim motywem, *quasi*-politycznym, było promowanie integracji regionalnej u partnerów Unii. Jest to szczególnie istotne w przypadku stosunków unijno-afrykańskich¹⁸, ale przesłanka ta była również ważna dla inicjacji negocjacji z podmiotami południowoamerykańskimi. Według Unii Europejskiej promowanie integracji regionalnej powinno, tak jak w przypadku kontynentu europejskiego, zapewnić polityczną i ekonomiczną stabilność. W praktyce działania te są jednak dość utrudnione, gdyż Unia najchętniej prowadziłaby negocjacje w formie region-region, ale w związku z niewystarczającym zintegrowaniem partnerów rozmowy tego typu są powolne i mało efektywne¹⁹. Przykładami mogą być negocjacje ze Wspólnotą Andyjską – początkowo prowadzone na zasadzie region-region – w związku z załamaniem rozmów, zastąpione rozmowami bilateralnymi. W efekcie podpisano porozumienia z Kolumbią i Peru (umowy są w trakcie ratyfikacji), zaś rozmowy z Ekwadorem i Boliwią nadal trwają²⁰.

Przesłanką, która w największym stopniu oddziałuje obecnie na zawieranie umów wolnohandlowych, jest motyw ekonomiczny. Wpływ rozmów na gospodarkę unijną był oczywiście brany również wcześniej pod uwagę, jednak po pierwsze nie był to jedyny powód rozpoczynania rozmów bilateralnych, a po drugie nie traktowano go jako priorytet. Zwiększenie nacisku na działania bilateralne w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku miało przede wszystkim wpłynąć na zwiększenie dostępu do rynków zagranicznych poprzez ich otwarcie²¹. Cel ten wiązać należy z kilkoma czynnikami. Po pierwsze, z rozwojem rynków wchodzących doświadczających szybkiego wzrostu gospodarczego, a tym samym stających się pożądanym miejscem eksportu dla unijnych przedsiębiorców. Po drugie, zmiany

---

¹⁸ P. Frankowski, *Umowy o partnerstwie gospodarczym jako instrument promowania integracji regionalnej w Afryce Subsaharyjskiej*, Zeszyt 44, Centrum europejskie Natolin, Warszawa 2011 oraz F. Söderbaum, *African Regionalism and EU-African Interregionalism*, [w:] *European Union and New Regionalism: Regional Actors and Global Governance in Post-Hegemonic Era*, 2nd Edition, red. M. Telò, Ashgate Publishing, Ltd., Bodmin 2007, s. 185-202.

¹⁹ S. Woolcok, *op. cit.*, s. 4.

²⁰ Informacje o aktualnym stanie negocjacji (stan na 01.03.2013) pochodzą z oficjalnych stron UE, <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/regions/andean/> (dostęp 01.03.2013); *Overview of FTA and other trade negotiations*, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf (dostęp 01.03.2013).

²¹ Strategia UE na rzecz łatwiejszego dostępu do rynku dla europejskich eksporterów, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2008 r. w sprawie strategii UE na rzecz łatwiejszego dostępu do rynku dla europejskich eksporterów (2007/2185(INI)), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr C 184 E z 06.08.2009, s. 19.

w łańcuchu produkcji i defragmentacja przyczyniały się do zwiększenia obrotów handlowych, co przy występujących w obrocie barierach handlowych wpływało na zmniejszenie konkurencyjności. Trzecim, już wspomnianym, czynnikiem był wzrost działań bilateralnych partnerów gospodarczych Unii – w szczególności Stanów Zjednoczonych. Inicjatywy podejmowane przez Unię miały zmniejszyć wpływ niekorzystnych zmian w kierunkach handlu²². Ponadto nowe umowy o wolnym handlu mają charakteryzować się symetrycznością – bariery w handlu będą znoszone przez obie strony w podobnym zakresie.

4. Umowa unijno-koreańska jako przykład udanych działań bilateralnych

Ważnym partnerem handlowym dla Unii Europejskiej jest Korea Południowa (tab. 2). Wzajemna wymiana pasuje Koreę w pierwszej 15 krajów pod względem eksportu i pierwszej 10 pod względem importu UE. Jednocześnie handel ten charakteryzował się w latach 2000-2010 w przypadku Unii dużym deficytem.

Tabela 2. Wymiana handlowa Unii Europejskiej i Korei Południowej w latach 2000-2010, w mld EUR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Eksport	16,7	15,8	17,6	16,4	17,8	20,2	22,9	24,7	25,6	21,6	27,9
Import	27,0	23,0	24,3	25,7	30,3	33,9	40,8	41,3	39,6	32,3	39,2
Saldo	-10,3	-7,2	-6,7	-9,3	-12,5	-13,7	-17,9	-16,6	-14,0	-10,7	-11,3
Pozycja w rankingu głównych partnerów UE w eksporcie	11	11	10	12	12	13	12	11	12	13	10
Pozycja w rankingu głównych partnerów UE w imporcie	8	8	7	6	6	8	7	8	8	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z: External and intra-European Union trade Statistical yearbook – Data 1958-2004, Eurostat, European Communities, Luxembourg 2006, s. 36-37; External and intra-European Union trade Statistical yearbook – Data 1958-2006, Eurostat, European Commission, Luxembourg 2008, s. 32-33; External and intra-European Union trade Statistical yearbook – Data 1958-2010, Eurostat, European Commission, Luxembourg 2011, s. 31-32.

Od 2007 roku Unia Europejska prowadziła rozmowy dotyczące podpisania umowy o wolnym handlu z Koreą. Negocjacje trwały dwa lata i pod koniec 2009 roku

²² S. Woolcok, *op. cit.*, s. 3-4.

porozumienie zostało parafowane. W półtora roku później, tj. 01.07.2011, umowa weszła w życie. W efekcie wyeliminowane zostały prawie wszystkie cła przywózowe – większość już z początkiem lipca 2011 roku, zaś w przypadku niektórych (pewnej części artykułów rolno-spożywczych) nastąpić ma to do 2018 roku. Według założeń najbardziej na zmianach zyska przemysł maszyn i urządzeń oraz chemiczny, ale także sektor tekstylny, szklany, skórzany, obuwniczy i stalowy²³. Ponadto umowa objęła kwestie techniczne (normy, procedury zgodności czy regulacje techniczne), zobowiązując strony do współpracy i w większości przypadków akceptacji posiadanych certyfikatów²⁴.

Tabela 3. Wymiana handlowa UE-27 z Koreą Południową w latach 2010-2012, w mld EUR

	01.2010-06.2011	07.2011-12.2012
Import	57,48	56,00
Eksport	43,53	54,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

Tabela 3 prezentuje, jak zmieniała się wymiana handlowa Unii z Koreą Południową w okresie styczeń 2010-grudzień 2012, tj. na 18 miesięcy przed wejściem i po wejściu unijno-koreańskiej umowy wolnohandlowej. Import UE-27 kształtował się na podobnym poziomie, jednak w eksporcie widać już duże zmiany – wzrost o ponad 25%. Oznacza to, że deficyt notowany wcześniej (tab. 2) zmalał z około 10-12 mld euro do 1,32 mld euro w okresie 01.07.2011-31.12.2012. Wskazuje to na ujawnienie się pozytywnych następstw podpisanej umowy – liberalizacja wymiany zwiększyła bowiem znacząco możliwości eksportowe producentów europejskich.

5. Podsumowanie

Niezaprzeczalnie zmiany w gospodarce światowej wpłynęły na to, jak kreowana jest obecnie polityka handlowa Unii Europejskiej. Na pierwszy plan wysunęły się motywy ekonomiczne, które wobec braku postępu w liberalizacji wielostronnej doprowadziły do częściowego odejścia Unii od multilateralizmu i zwiększenia nacisku na rozwiązania bilateralne. Negocjacje prowadzone są w szczególności z państwami, które charakteryzują się dynamicznym rozwojem, chłonnym rynkiem i dotychczas

²³ Omówienie poszczególnych części umowy o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a Republiką Korei, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Ambasada Rzeczypospolitej w Seulu, 3.12.2009, dostęp 02.01.2013, http://seoul.trade.gov.pl/pl/KOR-EUFTA/article/detail,4812,Ogolna_charakterystyka_EU-Korea_FTA.html.

²⁴ Np. w odniesieniu do produktów elektronicznych art. 2.14 i załącznik 2-B, *Umowa o wolnym handlu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Korei, z drugiej strony*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 127/6, 14.05.2011.

stosowanymi względnie wysokimi barierami w handlu. W efekcie podpisania umów i zwiększenia otwartości podmioty europejskie zyskują lepszy dostęp do rynków, który mogą wykorzystać, zwiększając eksport. Przykładem takiego porozumienia jest Umowa o wolnym handlu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Korei, z drugiej strony. Jej podpisanie zwiększyło o jedną czwartą eksport UE, co w znacznym stopniu zbilansowało wymianę unijno-koreańską. Zatem wobec niemożności realizacji porozumienia w ramach WTO Unia Europejska, wybierając drogę bilateralną, zwiększa otwartość, co powinno mieć pozytywny wpływ na gospodarkę Europy.

Literatura

- Bhagwati J., *Wolny handel dziś*, CeDeWu, Warszawa 2003.
- European Commission, *Global Europe competing in the world. A contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy*, European Commission 2007.
- European Commission, *Trade policy in the Prodi Commission 1999-2004. An assessment*, European Commission, Bruksela 19.11.2004.
- Frankowski P., *Umowy o partnerstwie gospodarczym jako instrument promowania integracji regionalnej w Afryce Subsaharyjskiej*, Zeszyt 44, Centrum europejskie Natolin, Warszawa 2011.
- Grącik-Zajączkowski M., *Kraje rozwijające się a perspektywa zakończenia rundy WTO z Doha*, Biuletyn Instytutu Zachodniego nr 81/2012, Instytut Naukowo-Badawczy im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań 2012.
- Hanchlich P., *System preferencji celnych Unii Europejskiej*, Ars boni et aequi, Poznań 2008.
- Jarczewska-Romaniuk A., *Relacje polityki i ekonomii w procesie globalizacji*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, red. E. Halizak, R. Kuźniar, J. Symonides, Wydawnictwo Branta, Bydgoszcz 2003.
- Komisja Wspólnot Europejskich, *Globalny Wymiar Europy – konkurowanie na światowym rynku. Wkład w strategię wzrostu gospodarczego i zatrudnienia UE*, Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 04.10.2006, KOM(2006) 567 wersja ostateczna.
- Lamy P., *Bilateral and Multilateral Issues. Speech by Pascal Lamy, Member of the European Commission*, European American Business Council, Washington DC 14.10.1999 r.
- Lamy P., *Where next for EU Trade policy? Speech by Pascal Lamy*, Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik, Berlin 11.06.2004 r.
- Parlament Europejski, *Europa w czasach globalizacji – zewnętrzne aspekty konkurencji*, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 22 maja 2007 r. w sprawie Europy w czasach globalizacji – wewnętrzne aspekty konkurencji (2006/2292(INI)), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr C 102 E z 24.04.2008.
- Parlament Europejski, *Strategia EU na rzecz łatwiejszego dostępu do rynku dla europejskich eksporterów*, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2008 r. w sprawie strategii UE na rzecz łatwiejszego dostępu do rynku dla europejskich eksporterów (2007/2185(INI)), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr C 184 E z 06.08.2009.
- Söderbaum F., *African Regionalism and EU-African Interregionalism*, [w:] *European Union and New Regionalism: Regional Actors and Global Governance in Post-Hegemonic Era*, 2nd Edition, red. M. Telò, Ashgate Publishing, Ltd., Bodmin 2007.

Sporek T., *Spółeczeństwo informacyjne głównym motorem procesu globalizacji we współczesnej gospodarce światowej*, [w:] *Handel i finanse międzynarodowe w warunkach globalizacji*, red. J. Schroeder, B. Stępień, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2007.

Umowa o wolnym handlu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Korei, z drugiej strony, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 127/6, 14.05.2011.

Woolcock S., *European Union policy towards Free Trade Agreements*, ECIPE Working Paper, nr 03/2007, European Centre for International Political Economy.

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, Ambasada Rzeczypospolitej w Seulu, Omówienie poszczególnych części umowy o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a Republiką Korei, 3.12.2009.

CHANGES IN TRADE POLICY OF THE EUROPEAN UNION AT THE BEGINNING OF THE TWENTY-FIRST CENTURY

Summary: Globalization processes taking place in the global economy affected the creation of the EU trade policy. The turn of the century is a period in which the Union is moving away from multilateralism to strengthen its bilateral relations. This is due to the change of motives guided by Brussels in negotiating and signing new agreements. Recent years have resulted in taking a number of bilateral activities. A good example of a free trade agreement is an agreement between the EU and Korea. Its adoption resulted in a significant increase in exports and a positive impact on the economy of the European Union. Thus, bilateral solution can be an impulse that will ensure rapid development of Europe.

Keywords: multilateralism, bilateralism, European Union, trade policy.